

УДК 711.4

В. О. Яценко

кандидат архітектури, доцент кафедри ландшафтної архітектури КНУБА

ЕЛЕМЕНТИ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА – ОБ'ЄКТ СПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МІСТА ТА ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ

Анотація: в статті розглянуто стан та перспективи стану історико-культурної спадщини та можливість створення спільної територіально – планувальної структури місто – приміська зона.

Ключові слова: історія, культура, місто, приміська зона, система розселення.

Одним з важливих та маловідомих питань урбанізації є закономірності та механізми взаємопов'язаного розвитку соціально-культурних функцій міст різного типу на території регіонів. [1] Оточуюче середовище міста впливає на особисте життя людини як міста та передмістя.

В теоретичному розумінні місто та приміська зона разом з усіма функціональними зонами, культурно-історичною спадщиною, природними багатствами формують потужний соціально-територіальний комплекс який повинен розвиватись за єдиними законами, нормами, правилами. В науці цей комплекс отримав велику кількість трактувань, все залежало в якому аспекті виникала необхідність його застосування. Найбільш відомі поняття – агломерація, приміська зона, передмістя, зона впливу, система розселення, групова система розселення і інші. Незважаючи на різноманіття термінів суть одна і об'єкт один – узгоджена організація міста та прилеглих територій. На практиці ситуація відрізняється від теорії. Міська територія є міською і передмістя для міста тільки резерв для розвитку, тому підтвердженням є ряд трактувань в різних видах досліджень та публікацій. В реальності ситуація підтверджується, розробляється генеральний план міста і окремим документом розробляється планування територій прилеглих до нього районів, незважаючи на те що розробляються два документи одночасно. Особливо ця проблема характерна для міст мільонерів таких як Київ, Харків, Одеса, Львів.

І якщо промислові інтереси міста, створення нових незрозумілих житлових утворень, котеджних містечок, логістичних комплексів стало звичайною інтервенцією приміської зони, не спільним досягненням паритету, а за бажанням інвестора або бізнесу, то проблеми екології, збереження довкілля, відновлення та розвиток історико-культурної спадщини залишається на позиції бідних родичів. Всі розуміємо, всі в захваті, як ці проблеми вирішуються в

інших країнах і самі ж переступаємо через них з надією, що завтра ми звернемо увагу на них і в нашій країні. Ми забуваємо, що історія як час спливає, а культура зникає, перша з виду, друга з свідомості.

Розглядаючи Київ та приміську зону, всі дослідження культурно-історичної спадщини мали б базуватись на наступних завданнях:

- Чіткого визначення меж території які мають глибокі зв'язки міста та передмістя в історичному та культурному розумінні, щоб можна було сформулювати єдиний суспільний історико-культурний комплекс місто-приміська зона;

- Виявлення можливих зон впливу на найбільш віддалені райони та спроба задіяти їх в єдиній регіональній системі програми організації відновлення та популяризації історичної та культурної спадщини регіону.

Вирішення даних завдань передбачає створення не системи, а скоріше мережі об'єктів історії та культури яка буде базуватись на системності, «об'єкти міста – об'єкти приміської зони». Якщо об'єктами міста є елементи архітектурної спадщини, споруди, міські комплекси, вулиці площі то об'єктами приміської зони є такі ж об'єкти але в тісному зв'язку з природним середовищем які стають не тільки елементами історії, а і туризму, рекреації позаміських територіальних систем.

Надскладним завданням є регулювання їх взаємодії в параметрах місто-приміська зона.

Однією з надважливих проблем в спільній діяльності на даний час є різниця прав власності на території – міста, приміських поселень і державних міжміських територій. Три власники, а проблема зберегти, відновити, використовувати. На жаль для всіх трьох цей «тягар» не є пріоритетним.

Вихід може бути знайдено уже найближчим часом який прийшов зовсім з іншої сфери.

Децентралізація та нова система адміністративного врядування залишить два суб'єкти – місто, приміські громади. Як для міста так і для громади така ситуація вирішить проблему власності, співробітництва та інвестування в галузь з бізнес планами розвитку. Це перспектива до якої потрібно провести ряд підготовчих заходів і уже не уособлених об'єктних, а системних по підсиленню зв'язків і заінтересованості міста та приміської зони.

Такими зв'язками можуть стати:

- Розробка єдиної проектно-планувальної та кошторисної документації на місто і приміську зону як єдиного об'єкту включаючи створення єдиного реєстру та схеми існуючого стану історико-культурної спадщини, яка має враховуватись як елемент важливого значення для перспективного розвитку суспільства;

- Створення єдиного органу управління нової територіальної системи, «місто – приміська зона» в сфері дослідження, вивчення та діяльності історико-культурних об'єктів;

- Розробка стратегії ролі кожного суб'єкту в подальшому взаємному розвитку з урахуванням змін які з часом можуть проявлятися в характері взаємовідносин.

Розрізненість стану збереження, використання навіть найближчого оточення Києва не відповідає вимогам системності та відповідності їх значенню.

Як правило, об'єкти історії і культури приміської зони є перепорою так званого «розвитку» населених пунктів та міста в силу їх часткової захищеності законом. Стан дивний вони є, вони мішають, їх майже не охороняють, очікують коли зникнуть самі, або досягнуть стану неможливого відновлення. А такі об'єкти як трипільські поселення, городища, змійові вали та ін., що стали основою зародження системи розселення Київської області є для багатьох не що інше як перепони розвитку.

Так, історія Білогородщини тісно пов'язана з заснуванням та розвитком Київської Русі ще тисячу років тому. Землі великого князя Київського Володимира Святославовича про що і зараз нагадують ще подекуди не до кінця зруйновані городища. І самим унікальним за розмірами 110 га, є городище Давнього Білгорода, що свідчить про велич поселення на період його зародження. [3] З історичних відомостей та описів ми дізнаємось про безліч легенд які могли б в певній мірі бути відтворені в контексті історико-культурного каркасу приміської зони та міста центру як спільної системи.

А, що це можливо можна впевнитись прочитавши історію кожного населеного пункту, особливо невеликих міст таких як Вишгород, Бровари, Бориспіль, Переяслав-Хмельницький, Боярка, Васильків, Біла Церква, с. Білогородка і багато інших за якими закріпилась назва міста-супутники, або міста економічної децентралізації міста центру Києва.

Міста-супутники, а також деякі близько розташовані міста і селища розглядаються сьогодні як «противаги» гіпертрофірованому росту надвеликих міст, як інструмент їх «розвантаження» і пом'якшення загрозливого стану та впливу на оточуюче середовище, яке для міста і приміської зони покищо залишається природною та культурною ресурсною базою.

Місто завжди отримувало можливість вільного розвитку за рахунок розширення власної території.

Широкомасштабна субурбанізація приміської зони, поступовий відхід приміських територій місту збільшують економічну залежність поселень від

міста, формуючи систему зв'язків в різних сферах господарської, економічної та культурної діяльності.

Уже сьогодні фізичні межі Київської системи розселення сягають майже 100-кілометрової віддаленості за трудовими поїздками. Цей лінійний розмір можна вважати на даний час як фізичним так і психологічним часовим порогом групових систем розселення. Обґрунтування характерне для існуючої системи адміністративно-територіального устрою. Зміна системи управління, введення самостійності, децентралізації, зможе змінити акценти існуючих трудових зв'язків в бік їх зменшення.

Появляються нові полюси соціальних пріоритетів оснований на нових формах господарювання пов'язаних з вивченням історії краю, розвитку системи історичного туризму, створення культурних осередків приміської зони, відновленням соціально-економічної основи приміських поселень, яку вони втратили за багато років перебуваючи ресурсною базою міста.

Нова громада-соціум внесе зміни до форми взаємовідносин в групових системах розселення. Інтеграція історико-культурної спадщини міста-передмістя-міста дасть можливість сформувати нову концепцію, стратегію усвідомленої систематизації історії, культури, як елемента територіальної структури і відповідно важливим об'єктом містобудівної діяльності.

Список літератури

1. Білоконь Ю.М. Регіональне планування. (Сутність і значення). Навчальний посібник. За ред., І.О. Фоміна. Укрархбудінформ. Київ, 2001.
2. Палеха Ю.М., Економов А.О. Визначення приміських зон великих міст, актуальна містобудівна проблема сучасності. Зб. Наукових праць. Досвід та перспективи розвитку міст України. Вип.18, Приміські зони, міські агломерації., Київ, 2010.
3. Літопис Києво-Святошинського району. Презентаційний збірник. Київ, 2012.

Анотація

В статті розглянуто стан і перспективи стану історико-культурного насліддя і можливість створення загальної територіально-планувальної структури город – пригородна зона.

Ключевые слова: історія, культура, город, пригородна зона, система расселения.

Abstract

The state and perspectives of historical-cultural heritage are observed in the article. The possibilities of creation of common territorial-and-planning structure of city and suburban zone are observed in the article.

Key words: History, culture, city, suburban zone, settlement system.